

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุมแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขัง โดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์กรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริต สามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างปกติ และสังคมให้การยอมรับ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษา หรือคำสั่งตามกฎหมาย โดยดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการราชทัณฑ์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด นโยบายของกระทรวง หลักอาชญาวิทยา และหลักทัณฑวิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ สำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ ดำเนินการเกี่ยวกับการให้สวัสดิการ การสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง และปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ในฐานะกรมราชทัณฑ์เป็นกลไกลำดับสุดท้ายที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล และกรมราชทัณฑ์ ตามลำดับ ซึ่งภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการรับตัวผู้กระทำความผิดที่ศาลพิพากษาแล้วมาลงโทษตามกฎหมาย และการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขภายหลังพ้นโทษแล้ว ดังนั้นจึงเห็นว่ากรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานหนึ่งช่วยป้องกันสังคมและยับยั้งการกระทำความผิดต่อกฎหมายบ้านเมือง ในขณะเดียวกันก็เป็นหน่วยงานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของชาติด้วยองค์กรหนึ่ง

การดำเนินงานด้านวินัยผู้ต้องขังเป็นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 35 และกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ข้อ 99-119 ในการดำเนินการด้านวินัยผู้ต้องขังมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ด้านการปกครองผู้ต้องขังให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนแบบแผนต่าง ๆ ให้เกิดความสงบเรียบร้อย เมื่อเกิดการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง จะมีเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม มาตรการในการป้องกัน

การกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังนับว่าเป็นแนวทางที่สำคัญ อาทิ การอบรมชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้ต้องขังเข้าใจใหม่เข้าใจระเบียบการปฏิบัติในเรือนจำ รวมทั้งควรติดประกาศระเบียบข้อบังคับให้เห็นชัดเจน เป็นต้น

เรือนจำกลางบางขวางเป็นหน่วยงานราชทัณฑ์ส่วนกลาง สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุมผู้ต้องขัง ให้การฝึกอบรม การฝึกวิชาชีพ มีผู้ต้องขัง จำนวน 4,054 คน เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ จำนวน 325 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 25 พฤศจิกายน 2551) และเรือนจำกลางบางขวางเป็นเรือนจำที่มีความมั่นคงสูง การควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษ 15 ถึงโทษประหารชีวิต ได้ประสบปัญหาในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์ คือ การควบคุมและแก้ไขให้ผู้ต้องขังเป็นคนดี แต่ผู้ต้องขังในเรือนจำกลับมีการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังในเรือนจำเพิ่มขึ้นทุกปี และเนื่องจากผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวางได้เปลี่ยนไปจากเดิมที่เป็นผู้ต้องขังที่เป็นผู้มีการศึกษาน้อย และเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคม มาเป็นผู้ต้องขังที่มีความรู้ทั้งทางประสบการณ์และการศึกษา มีสถานภาพในสังคมที่สูงกว่าในอดีต

ตารางที่ 1.1

สถิติผู้ต้องขังเรือนจำกลางบางขวางที่กระทำผิดวินัยมี

สิ่งของต้องห้าม ปี พ.ศ. 2549-2551

ที่	เรื่อง	ปี พ.ศ. 2549	ปี พ.ศ. 2550	ปี พ.ศ. 2551
1	ฝิ่น กัญชา หรือยาเสพติด หรือของมีค่าอย่างอื่น	2	-	9
2	สุรา หรือน้ำเมาซึ่งดื่มได้เมาอย่างสุรา	4	23	55
3	เครื่องอุปกรณ์สำหรับเล่นการพนัน	13	22	44
4	เครื่องอุปกรณ์ในการหลบหนี	1	-	-
5	ศาสตราวุธ	3	7	5
6	ของเน่าเสีย หรือของมีพิษต่อร่างกาย	-	-	-
7	วัตถุระเบิด หรือน้ำมันเชื้อเพลิง	-	-	-
8	สัตว์มีชีวิต	-	-	-

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ที่	เรื่อง	ปี พ.ศ. 2549	ปี พ.ศ. 2550	ปี พ.ศ. 2551
9	สิ่งลามกอนาจาร	-	3	21
10	คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ	18	39	90
11	เงินสด	29	34	41
	รวม	70	128	265

ตารางที่ 1.2

สถิติการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวาง

ปี พ.ศ. 2549-2551

ที่	เรื่องที่กระทำผิด	ปี พ.ศ. 2549		ปี พ.ศ. 2550		ปี พ.ศ. 2551	
		จำนวน เรื่อง	ผู้ต้องขัง (ราย)	จำนวน เรื่อง	ผู้ต้องขัง (ราย)	จำนวน เรื่อง	ผู้ต้องขัง (ราย)
1	ประพฤติผิดระเบียบการเยี่ยม	1	1	3	3	7	7
2	นำเข้า หรือมีสิ่งของต้องห้าม ไว้ในเรือนจำ	60	86	110	196	180	265
3	นำสิ่งของ ซึ่งมีโทษของตนออก จากเรือนจำโดยมิได้รับ อนุญาต	-	-	1	1	-	-
4	ทำให้ทรัพย์สินของหลวง หรือ ของหลวงเสียหายโดย ประมาท	-	-	1	-	3	3
5	กระทำให้ทรัพย์สินของหลวงหรือ กระทำให้เกิดเหตุติดขัดใน งานของผู้ต้องขังอื่นโดย เจตนา แต่ไม่เกิดผลเสียหาย ร้ายแรง	1	1	1	1	-	-

ตารางที่ 1.2 (ต่อ)

ที่	เรื่องที่กระทำผิด	ปี พ.ศ. 2549		ปี พ.ศ. 2550		ปี พ.ศ. 2551	
		จำนวน เรื่อง	ผู้ต้องขัง (ราย)	จำนวน เรื่อง	ผู้ต้องขัง (ราย)	จำนวน เรื่อง	ผู้ต้องขัง (ราย)
6	กระด้างกระเดื่องต่อคำสั่ง ของผู้บังคับบัญชาต่ำกว่า ยศดีลงมา	1	1	10	12	9	24
7	ก่อการวิวาทขึ้นกับผู้ต้องขัง อื่นแต่ไม่ถึงมีเหตุร้ายแรง	28	37	79	126	64	143
8	คำสั่งของต้องห้าม	1	1	-	-	-	-
9	เป็นเจ้ามือเล่นการพนัน หรือ สมคบกับผู้ต้องขังอื่นเล่นการ พนันตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป	2	2	-	-	-	-
10	เล่นการพนัน	2	2	5	7	15	20
11	ดื่มสุรา สูบกัญชา ฝิ่น หรือ เสพติดของเมาอื่น ๆ	5	9	13	33	9	13
12	พยายามหรือทำร้ายร่างกาย เจ้าพนักงาน	1	1	1	1	-	-
13	จงใจขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชา	-	-	2	5	4	5
14	ขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาซึ่ง หน้า	1	1	-	-	-	-
15	สมคบกับผู้อื่นก่อความไม่ สงบเรียบร้อยขึ้น	1	16	-	-	-	-
16	จงใจก่อความเสียหายแก่ ผู้อื่นหรือกิจการของเรือนจำ และและได้เกิดความเสียหาย ขึ้น	1	1	-	-	-	-
	รวม	107	159	225	385	291	480

ประกอบกับสังคมปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ทำให้การติดต่อสื่อสารสามารถติดต่อกันได้ทุกที่ทุกเวลา การควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้กระทำความผิดจึงมีปัจจัยที่ยากจะควบคุมมากขึ้น

การกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวางได้มีการกระทำผิดวินัยเพิ่มขึ้น ซึ่งผู้ศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่คนหนึ่งซึ่งปฏิบัติงานและมีประสบการณ์ในเรือนจำ เห็นว่ากรมราชทัณฑ์ได้พยายามที่จะแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดี และภายหลังพันโทฯ ไม่ไปก่อความสงบเรียบร้อยของสังคมตามที่สาธารณชนทั้งหลายมุ่งหวัง โดยการนำมาตรการที่เหมาะสมมาใช้กับผู้ต้องขัง แต่กลับพบว่ามีผู้ต้องขังบางคน ถึงแม้จะถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานแล้ว ก็ยังคงมีพฤติกรรมที่ไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อกำหนดต่าง ๆ ของเรือนจำ เช่น การทะเลาะวิวาท การลักลอบมีสิ่งของต้องห้ามไว้ในครอบครอง การเล่นการพนัน เป็นต้น (ตารางที่ 1.2) บางครั้งก็เป็นข่าวปรากฏให้เห็นตามสื่อมวลชน ทำให้ภาพลักษณ์ของกรมราชทัณฑ์เกิดความเสียหาย

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจที่ศึกษาเพราะ ในเมื่อกรมราชทัณฑ์ได้มีมาตรการต่าง ๆ ที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ต้องขังประพฤติตนเป็นคนดี เช่น การจัดชั้นผู้ต้องขัง การลดวันต้องโทษ การพักการลงโทษ โดยมุ่งเน้นให้ผู้ต้องขังได้พยายามประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี อยู่ในกฎ ระเบียบ ข้อกำหนดต่าง ๆ ที่กำหนด เพื่อที่จะได้กลับสู่สังคมได้เร็วขึ้น แต่กลับมีผู้ต้องขังบางส่วนยังกระทำผิดวินัยอยู่ ทำให้ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ และยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการที่จะบำบัด ฟื้นฟู แก้ไขพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังให้กลับตัวเป็นคนดีได้ ผลของการศึกษาในครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อลักษณะการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง ทั้งนี้ เพื่อให้กรมราชทัณฑ์ได้นำผลของการศึกษาที่เป็นประโยชน์ ไปปรับใช้เป็นแนวทางในการวางมาตรการแก้ไขปัญหการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง เพื่อให้เรือนจำและทัณฑสถาน เป็นที่สำหรับให้โอกาสผู้ต้องขังได้รับการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรม ตามเป้าหมายของกรมราชทัณฑ์ในการที่จะเป็นองค์กรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดีอย่างแท้จริง

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ปฏิบัติหน้าที่มารวมระยะเวลา 10 ปีเศษ มีความเห็นว่าเรือนจำกลางบางขวางเป็นเรือนจำความมั่นคงสูง ผู้ต้องขังในเรือนจำแห่งนี้มีกำหนดโทษสูง ต้องใช้เวลาในการควบคุมเป็นเวลานาน มาตรการต่าง ๆ ที่นำมาใช้กับผู้ต้องขัง

มีมาก อาทิ การให้การศึกษา การฝึกอบรม การให้ การสงเคราะห์ และนันทนาการ เป็นต้น แต่จากสถิติผู้ต้องขังกระทำผิดวินัยที่เรือนจำกลางบางขวาง พ.ศ. 2549-2551 กลับเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษากฎการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวาง เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาที่ทำให้ผู้ต้องขังกระทำผิดวินัยว่าเกิดจากสาเหตุใด และสามารถวางแผนงานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวางได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง
3. เพื่อแสวงหาแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังเรือนจำกลาง

บางขวาง

นิยามศัพท์

1. กระทำผิดวินัย หมายถึง การประพฤติผิดกฎระเบียบทางด้านวินัยผู้ต้องขังขณะคุมขังอยู่ในเรือนจำตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479

การกระทำผิดวินัยในเรือนจำ หมายถึง ประพฤติผิดระเบียบการเยี่ยม พยายามหลบหนี หรือหลบหนีไปแล้วได้ตัวคืนมา นำเข้าหรือมีสิ่งของต้องห้ามไว้ในเรือนจำ นำสิ่งของซึ่งมิใช่ของตนออกจากเรือนจำโดยมิได้รับอนุญาต ทำให้ทรัพย์สินของหลวงหรือของหลวงเสียหายโดยประมาท กระทำการให้เกิดเหตุโดยติดขัดในงานของผู้ต้องขังอื่นโดยประมาท กระทำให้ทรัพย์สินของหลวงหรือทำให้เกิดเหตุติดขัดในงานของผู้ต้องขังอื่นโดยเจตนา แต่ไม่เกิดผลเสียหายร้ายแรงกระทำการให้เกิดเหตุติดขัดในงานของผู้ต้องขังอื่นโดยเจตนา แต่ไม่เกิดผลเสียหายร้ายแรง กระด้างกระเดื่องต่อคำสั่งของผู้บังคับบัญชาต่ำกว่าศักดิ์ลงมา กระด้างกระเดื่องต่อเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจบังคับบัญชาเรือนจำตั้งแต่ศักดิ์ขึ้นไป ก่อการวิวาทขึ้นกับผู้ต้องขังอื่นแต่ไม่ถึงมีเหตุร้ายแรง ก่อการวิวาทกับผู้ต้องขังอื่นในขณะทำงาน วิวาทกับผู้ต้องขังอื่นตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป ก่อการวิวาทกับผู้ต้องขังอื่นเนื่อง ๆ ก่อการรบกวนแต่ไม่ร้ายแรง คำสั่งของต้องห้าม เป็นเจ้ามือเล่นการพนันหรือสมาคมกับผู้ต้องขังอื่นเล่นการพนันตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป เล่นการพนัน ดื่มสุราสูบกัญชาฝิ่นหรือเสพของเมาอย่างอื่น ดื่มสุราสูบกัญชาฝิ่นหรือเสพของเมาอย่างอื่นตั้งแต่ 2 ครั้ง

ขึ้นไป มีของต้องห้ามในจำพวกที่เป็นอุปกรณ์ในการหลบหนี ละทิ้งหรือเพิกเฉยต่องานอันเป็นหน้าที่ จงใจหลีกเลี่ยงการงาน พยายาม หรือทำร้ายร่างกายเจ้าพนักงาน จงใจขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาซึ่งหน้า ขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาซึ่งหน้า สมคบกับผู้ต้องขังอื่นก่อความไม่สงบ เรียบร้อยขึ้น จงใจก่อความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือกิจการของเรือนจำและได้เกิดความเสียหายนั้น

2. ผู้ต้องขัง หมายถึง นักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนฝาก

นักโทษเด็ดขาด หมายถึง บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังมีคำพิพากษาถึงที่สุด และหมายรวมถึงบุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้ลงโทษ

คนต้องขัง หมายถึง บุคคลที่ถูกขังไว้ตามหมายขัง

คนฝาก หมายถึง บุคคลที่ถูกฝากให้ควบคุมไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือ กฎหมายอื่น โดยไม่มีหมายอาญา

3. เรือนจำกลางบางขวาง หมายถึง ที่ซึ่งควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จนกระทั่งถึงโทษประหารชีวิต กับสิ่งที่ใช้ต่อเนื่องกัน และให้หมายรวมตลอดถึงที่อื่นใดที่รัฐมนตรีได้กำหนดและประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าอาณาเขตไว้โดยชัดเจน

ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ได้ศึกษาการกระทำผิดวินัยตาม พระราชบัญญัติกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวาง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ต้องขังที่ถูกลงโทษทางวินัยในเรือนจำกลางบางขวางในปี พ.ศ. 2551

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบลักษณะการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวาง
2. ทราบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง
3. ทราบแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังเรือนจำกลางบางขวาง